

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI
MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT

Ikt.szám: XVII-E/14/2/2013

Emlékeztető

Női Jogokért Felelős Tematikus Munkacsoport első üléséről

Budapest, 2013. május 23.

Helyszín: 1055 Budapest, Kossuth tér 2-4., IV. emelet, 439/A. tárgyaló

Időpont: 2013. május 23. csütörtök, 14-16 óra

Tárgy: A családon belüli erőszak büntetőjogi szabályozása

Dr. Kiszely Katalin EU és nemzetközi együttműködésért felelős helyettes államtitkár köszöntötte a résztvevőket a női jogokért felelős tematikus munkacsoport második ülésének alkalmából. Elmondta, hogy az áprilisi ülést azért halasztották el májusra, mivel még nem volt benyújtva a családon belüli erőszakot szabályozó törvényi tényállás a Parlament elé. Felhívta a jelenlévők figyelmét arra, hogy önállóan első alkalommal jelenik meg a magyar jogrendszerben ez a tényállás. Ezt a civil szervezetek szempontjából pozitívan értékelte, mivel figyelembe vették a jogalkotásnál a javaslataikat. Magyarországon évente nagyjából 330-380 élet elleni cselekmény van, ezek kb. 60%-a családon belüli erőszakból származik. Ebben a statisztikában nem szerepel a halált okozó testi sértések száma, amelynek szintén nagy része a családon belüli erőszak következménye.

Tóth Györgyi, a NANE Egyesület képviselőjében ismertette az első napirendi pontot: „*A partnerkapcsolati erőszak/családon belüli erőszak jellegzetességei, hatása a családban élő gyerekekre*”. A párkapcsolati erőszakban érintett gyermekek esetében sokfajta érintettség előfordulhat, és a következmények is súlyosabbak lehetnek, mint ahogyan gondolják általában. Kiemelte azt is, hogy nehéz jó statisztikát készíteni a magyar helyzetről. Véleménye szerint érdemes jó szabályozást készíteni, mivel azokban az országokban (pl. Svédország), ahol jók a törvények, egy jobb rendszert termelődött ki. Mindenki azt várja el a bántalmazott nőktől Magyarországon, hogy lépjenek ki a kapcsolatból, pedig ettől még nem szűnik meg az erőszak. A kilépést fontolgató nőket és gyermekeiket érinti leginkább a súlyos testi sértés. Ezt figyelembe kell vennie a jogi szabályozásnak is, mert csak úgy lehet

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI
MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT

megelőzni ezeket az eseteket. A gyermekeket és a nőket mindig együtt kell védelmezni, mivel a bántalmazott nőknek általában több gyermekük is van. A bántalmazó apák gyakrabban indítanak gyermekfelügyeleti pert, mint a nem bántalmazó apák, de ugyan olyan eséllyel nyerik meg ezeket, mint a nem bántalmazó apák, tehát véleménye szerint jelenleg a rendszer nem ismeri fel a bántalmazót. Az esetek több mint felében a gyerekek is jelen vannak a bántalmazásnál, ezért a jogrendszer súlyos hibája, hogy úgy tekint a partnerbántalmazásra, mintha az függetlenül kezelhető lenne. Hangsúlyozta azt is, hogy nem kell együtt élnie a nőknek a partnerükkel ahhoz, hogy bántalmazottak legyenek. A törvény megalkotásánál ezt is figyelembe kell venni.

Mikesy György a Fáy Károly Hallássérült és Fogyatékos Személyek Egyesületének elnöke elmondta, hogy a kommunikációban akadályozott személyek számára a törvényben lehetővé kellene tenni, hogy elfogadják a közbenjáró személyét is. Ezenkívül nem csak párkapcsolatban fordulhat elő erőszak, hanem bármilyen családi viszonyban. Saját tapasztalatait is megosztotta jelenlévőkkel: a fogyatékos személyekkel többször előfordul, hogy elnyomják a családban, és bántalmazzák őket szüleik, partnereik, testvéreik stb. Az ellenzék több kifogást fogalmazott meg a törvénnyel kapcsolatban, ezek közül az egyik, hogy „a törvény nem teszi lehetővé a tényállás megállapítását”.

Kovács Melinda az ÉFOÉSZ és a FESZT képviselőjében az értelmi fogyatékos nők helyzetét emelte ki. Általában ezek a nők saját családtagjaik, gondnokaik áldozatai. 23.000 személy él fogyatékos intézményben, ebből 16.000 értelmi fogyatékos ember. Az intézményekben nagyjából 250 személy él együtt, akik között nagyon gyakori az erőszak. Példának említette egy nyíregyházi nő esetét, aki a gondnokával szemben tett panaszt, de a gyámhivatal nem engedi a személyes segítőjének, hogy jelen legyen a meghallgatásnál. Összefoglalva elmondta, hogy a gondnokság alatt álló nők, valamint az intézményekben élő személyek helyzetére is gondolnia kellene a javaslatnak.

Dr. Kiszely Katalin javasolta Kovács Melindának, hogy az általa felvetett problémáról írjon egy feljegyzést részére, vagy az EMMI illetékes államtitkárságának.

Erdélyi Tea a Magyar LMBT Szövetség képviselőjében felhívta a jelenlévők figyelmét arra, hogy az LMBT embereket több fronton érheti erőszak: fiatalokat a családjuk körében nevelő céllal; egy megromlott korábbi párkapcsolat esetén a volt heteroszexuális partner

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI
MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT

részéről; az azonos nemű párkapcsolatban élők részéről. Ráadásul ezeknek az eseteknek nagyobb része láthatatlan marad, mivel ha a hatóságokhoz fordulnak, akkor szexuális orientációjuk is kiderül, valamint sokszor az áldozatok magukat okolják a történetekért. Kiemelte, hogy elterjedt az a tévhit, hogy az azonos nemű párkapcsolatban a bántalmazás kölcsönös, és könnyebben ki tudnak lépni az érintettek a kapcsolatból. Röviden ismertette a Magyar LMBT Szövetség észrevételeit a törvényjavaslattal kapcsolatban: a tényállás terjedjen ki az együtt nem élő intim partnerekre, valamint a volt partnerekre is, illetve a kényszerítő ellenőrzés mint elkövetői magatartás beemelését is javasolja a Szövetség a tényállásba.

Betlen Anna a MONA Alapítvány részéről fontosnak tartotta, hogy ne csak a büntetőjogi aspektusok kerüljenek megbeszélésre, hanem egyéb jogi kérdések is. Felhívta a figyelmet arra, hogy hiányzik a szociális törvényből két kategória: a nők elleni erőszak áldozataival, valamint a prostitúció és emberkereskedelem áldozataival illetve érintetteivel folytatandó munka. Ellátás a részükre állami finanszírozásból nem létezik, őket a gyerek jogán látja el a rendszer. Egyetértett Mikesy Györggyel azzal kapcsolatban, hogy szükség lehet a büntető eljárás során segítőre.

Mikesy György megkérdezte, hogy ha nincsen segítő személy, akkor hogyan tudják azt megállapítani, hogy egy esemény megtörtént-e vagy sem? Az általa korábban megemlített esetben a tényállás megvolt, le volt írva, mégsem történt semmi.

Dr. Kiszely Katalin jelezte, hogy ez az első törvényi tényállás, ami a Parlament által elfogadottan a Btk. része, tehát az elmúlt 20 év nőjogi jogalkotásának vonatkozásában mérföldkőnek tekinthető. A **Tóth Györgyi** által említett svéd példával kapcsolatban elmondta, hogy más történelmi háttér, hosszabb tapasztalati idő áll a skandináv szabályozás mögött, valamint a nő szerepe a családban másként alakult, mint Magyarországon.

Borza Beáta az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala képviselőjeként kiemelte, hogy eddig kifejezetten női jogokkal nem foglalkoztak, mivel nem jutottak el a Hivatalhoz a családon belüli erőszak kérdései. Viszont a gyermekellátó rendszert évek óta monitorozzák, és ezek során a vizsgálatok során kiderült, hogy a rendszer működésének hibáiért személyeket felelőssé lehet tenni, de egy jó állami szabályozás sokat segítene a megfelelő struktúra kialakításához. Kiemelte, hogy a jelenlegi tervezett tényállásnál kérdéses, hogy kifejezetten a

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI
MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT

családon belüli erőszakra koncentrálna a jogalkotó, vagy szélesebb spektrumon gondolkodik. Ha utóbbi, akkor több tényezőt figyelembe kell venni, ami több tényállás szabályozása alá esik (pl. életellenes bűncselekmények, gazdasági bűncselekmények). Így kétségesnek tartotta azt, hogy megvalósítható lenne-e egy olyan tényállás, amelynek hatálya alá ezek a bűncselekmények is tartoznának. A nők jogai nem csak a családon belül betöltött szerepükre vonatkoznak, ezért fontos eldönteni, hogy milyen elnevezést használnak a tényállás megállapításánál.

Dr. Kiszely Katalin az alanyi kör bővítésével kapcsolatos véleményhez hozzátette, hogy a *hozzátartozó* szó jogi értelmezésétől függ, hogy milyen széles spektrumot tartalmaz. Véleménye szerint a *kapcsolati erőszak* jobb szó volt az érintettek körének meghatározása szempontjából.

Betlen Anna is úgy gondolta, hogy a *kapcsolati erőszak* elnevezés lenne a megfelelő mód a probléma leírására

Dr. Kiszely Katalin jelezte, hogy egy mindent lefedő törvényi tényállás készítése nagy nehézségekbe ütközik, de a munkacsoport ülésén felvetett javaslatokat tolmácsolni fogja az illetékesek felé. Majd javasolta, hogy térjenek át a második napirendi pontra: *Nemzetközi követelmények a (büntető)jogi szabályozással kapcsolatban*.

Dr. Pap Enikő a Magyar Női Érdekérvényesítő Szövetségtől ismertette álláspontjukat a témával kapcsolatban. Fontosnak tartotta hangsúlyozni, hogy létezik egy pozitív állami kötelezettség. A megelőzés, a nyomozás és az elkövetők megbüntetése során, az áldozatok számára kompenzáció megállapításánál az államnak kellő gondossággal kell eljárni (due diligence elv alkalmazása), és ezt a kötelezettségét az állam nem delegálhatja másra. A legfejlettebb nemzetközi jogi dokumentum jelenleg ezzel kapcsolatosan az Európa Tanács Isztambuli Egyezménye (**Dr. Kiszely Katalin** jelezte, hogy ez jelenleg ratifikálás alatt van). Négy pontban lehet összefoglalni az nemzetközi jogi elvárásokat. Az első *az áldozatok körének meghatározására*, a második *a büntetendő cselekményekre* tér ki. A harmadik a *szankciókra* vonatkozik, a negyedik pedig a *magánindítvány*. Az áldozatok körét illetően az ENSZ nők elleni erőszakkal foglalkozó speciális jelentéstevője egyik jelentésében kiemelte, hogy a családon belüli erőszak definíciójának a kapcsolatok lehető legszélesebb körét kell lefedni, ide értve az intim kapcsolatokat is. Nem csak a jelenlegi, hanem a volt

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI
MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT

partnerkapcsolatokra is ki kell terjednie a szabályozásnak (az Isztambuli Egyezmény is ezt a meghatározást adja). A második a *büntető cselekmények körét* illetően szintén hangsúlyozni kell, hogy a nők elleni erőszak minden formájával szemben fel kell lépni (**Dr. Kiszely Katalin** jelezte, a magánindítványt illetően hangsúlyozni kell, hogy a nemzetközi előírások tekintetében az eljáró hatóságok felelőssége az eljárás indítása, és ez nem hagyható az áldozatokra. Dr. Pap Enikő fontosnak tartotta megemlíteni továbbá, hogy a CEDAW Egyezmény és Bizottság nagyon következetes abban, hogy többszörös diszkriminációt jelenítse meg valahogyan jogszabály és a közpolitika is.

Kovács Melinda hangsúlyozta azt, hogy az ENSZ Fogytékos Ügyi Bizottságának Magyarország felé megfogalmazott ajánlását is figyelembe kell venni a jogszabály további módosításai során.

Dr. Kiszely Katalin jelezte, hogy a büntetőjog több helyen foglalkozik a fogytékosok jogaival. Ezután javasolta, hogy térjenek át a harmadik napirendi pontra: *A hazai jogi szabályozás és joggyakorlat: az elkövető felelősségre vonásának és az áldozatok védelmének, jogérvényesítésének akadályai.*

Spronz Júlia a PATENT Jogvédő Egyesület képviselőjében ezt összevonva említette a negyedik napirendi ponttal: *A törvényjavaslat vizsgálata a nemzetközi elvárások és hazai gyakorlat fényében; javaslatok.*

Tóth Györgyi Spronz Júlia előtt kitért a finanszírozási kérdésekre. Az Európa Tanács készített egy metakutatást, amelyből lehet tudni, hogy ha egy ország megvárja a családon belüli erőszak végkifejlett formáját, az állampolgáronként évente 20-60 euróba kerül. Évente kb. 400 millió euróba kerül Magyarországnak ez, és ezek csak a közvetlen költségek, nincs benne például, hogy az áldozat kiesik a munkaerőpiacról. Így lehetne egy jól működő rendszert kiépíteni, amely a megelőzésre helyezi a hangsúlyt.

Dr. Kiszely Katalin jelezte, hogy az Egyesült Államokban jól működik a rendszer, de annak a fenntartási költségei jóval meghaladják, mint ami Magyarországon rendelkezésre állna.

Spronz Júlia jelezte, hogy az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala mind a CEDAW-hoz intézett levelében, mind a munkacsoport előtt azt állította, hogy nincsenek női jogi ügyeik, holott a szervezetük számos olyan esetről tud, ami megfordult a hivatalnál. A Hivatal

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI
MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT

szerintük rosszul értelmezi ezeket az eseteket, hiszen családon belüli erőszak helyett azt mondják, eszközként használják a gyermeket egymás ellen. Ezek azok az ügyek, amelyeknél a szétválást követően kiteljesedik a nők elleni erőszak (kényszerláthatásos ügyek). A mediáció kötelezése családjogi ügyekben is problémát jelent, mivel ez ellentétes az Isztambuli Egyezményvel. A finanszírozási problémára visszatérve jelezte, hogy egy teljes infrastrukturális rendszer kiépítéséhez valóban sok forrásra lehet szükség, de olyan alapvető problémákat el lehetne háritani, mint például a két fél együttes várakozása a bíróság épületében. A magánindítvány is akadálya a jogérvényesítésnek, de üdvözölte, hogy ez kikerült a jelenlegi tényállásból. Viszont a lelki erőszak és a gazdasági erőszak továbbra is magánindítványos lesz. Hangsúlyozta, hogy a Büntetőeljárás Törvény ismeri a segítő személyét, viszont sokszor nem tudnak élni ezzel a lehetőséggel az áldozatok. A távoltartás revíziója is napirendre kell, hogy kerüljön szerinte. A sértetti körrel kapcsolatban elmondta, hogy az együttélés nem megfelelő kritérium, mivel a kiszolgáltatottság nem ebből fakad. A 45/2003 Országgyűlési Határozat definíciójában alkalmazott sértetti kört javasolná használni a tényállásba a PATENT Jogvédő Egyesület. A büntetendő cselekmények körét illetően egyetértett **Erdélyi Teával**, mivel a kényszerítő ellenőrzés kifejezés jól leírja a lelki bántalmazás összes formáját. A szankciók terén pedig kötelező minimumtételt lenne szükséges megállapítani.

Dr. Kiszely Katalin szerint érdemes lenne utóbbihoz pár ítéletet megvárni, hogy a bírói mérlegelés tendenciáját megfigyeljék.

Mikesy György a magánindítvánnyal kapcsolatban elmondta, hogy az áldozatok önállóan nem tudnak érvényesülni. Az Alaptörvénybe bele vannak foglalva a hátrányos helyzetű csoportok, vagyis az ügyészségnek védelmet kell nyújtani az áldozatnak.

Dr. Kiszely Katalin hozzátette, hogy az ügyészségnek jogi védelmet kell nyújtania.

Pethő Annamária a Nők a Magyar Nemzetért Közhasznú Egyesület képviselőjében elmondta, hogy a rendszer működését hátráltatja, hogy nincsen együttműködés az ügyészség és a rendőrség között. Ezenkívül túl hosszadalmas az eljárás, valamint többször bizonyíték hiányában a nyomozati szakaszban lezárul az ügy. Gyakran élnek a mentesség jogával, ami több költséget ró az államra.

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI
MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT

Szegedi Erika az ÉFOÉSZ elnöke megemlítette, hogy a kapcsolattartás terén, amikor az anya nem akarja a bántalmazó apának biztosítani a láthatást, akkor az anyát büntetik meg. Ezenkívül a fogyatékos emberek könnyen befolyásolhatók, ezért segítő személyére van szükségük az eljárás során.

Dr. Kiszely Katalin helyettes államtitkár tájékoztatta a tagokat, hogy a következő ülés témája a CEDAW-jelentés és az árnyékjelentések lesznek.

Spronz Júlia javasolta még a gyermekbarát igazságszolgáltatást, mint napirendi pontot a következő ülésre.

Mikesy György a jelzőrendszer hozzáférhetőségéről szeretne beszélni a fogyatékos emberek számára.

Dr. Pap Enikő és Betlen Anna még annak a problémáját vetette fel, hogy a törvény előkészítés folyamatában a társadalmi egyeztetés alkalmával megfogalmazott javaslataikat nem mindig vették figyelembe a kodifikáció során.

Dr. Kiszely Katalin jelezte, hogy az Emberi Jogi Munkacsoport nem kodifikációs bizottság, így ezeket a felvetéseket csak továbbítani tudja az illetékes szervek irányába. Ezenkívül kiemelte, hogy a társadalmi egyeztetés az EMMI-ben történt, így kérdéseikkel a civil szervezetek fordulhatnak oda is.

Dr. Kiszely Katalin megköszönte a részvételt, és a jelenlévőkkel való egyeztetést követően jelezte, hogy a következő munkacsoporti ülés szeptemberben lesz.

Budapest, 2013. július 12.

Az emlékeztetőt hangfelvétel alapján készítette: Princz Viktória